

VIRUMAA

RAHVAÜLIKOOI TEATED

VILISTLASKOGU VÄLJAANNE

RIIPIKALDUSE KIRJUTUS
XXI JUUNI 1939

S 5263

Ümub vilistlaskogu juhatusel toimetusel

S 5263

Meie tulevik on ainult meie endi teha.

Käesolevas numbris kirjutavad kaks ärksamat alutaguslast Rahvaülikooli muredest ja hädadest. Neid „hädasid“ on, seda ei saa salata, nii sisemisi kui väliseid. Viimastest tuleks eriti alla kriipsutada ainelist kitsikust, mis ei luba ruumisid ega õppevahendeid nõetekohaselt korraldada. Sellepärast on üsna ajakohane vil. Iürna ettepanek: ehitada Rahvaülikoolile uus maja. Võib olla paistab see mõte mõnele ehk liiga utopiiline, kuid seda ta kindlasti ei ole, sest mõte Rahvaülikooli ruume laiendada on ka teisel päevakorrale kerkinud.

Võib siiski rõõmustavalt märkida, et aineiline kriis, mis kord juba Rahvaülikooli olemasolu ähvardas, viimasel ajal teatava piirini lahenenud on. Haridusministeeriumi poolt määratud toetus on sedavõrd tõusnud, et katab kooli hädavajalised nõuded, kuigi sellest veel ei piisa õppeabinõude täiendamiseks ega ruumide otstarbekamaks korraldamiseks.

Siin ootab kool abi nii vilistlasilt kui ka kooli ülalpidajailt ja toetajailt.

Teine asi on nn. sisemiste „hädadega“. Nende kõrvaldamiseks ei ole meil abi kuskilt mujalt loota kui iseendilt.

Eelmimetatud kirjutiste autorid mainivad siin nähtu, mis vajab tõsist tähelepanu ja pikemat arutlust kui käesoleva kirjutise ruum lubab, nimelt ükskõiksust, loidust vilistlaste hulgas, mis väljendub muu seas ka selles, et võrdlemisi väike protsent vilistlastest külastab suvi- ja talipäevi, jätab täitmata oma kohustused vilistlaskogu vastu, rääkimata „Teadetele“ kaastöö tegemisest.

Loodan, et küsimus tuleb suvipäeval kõne alla, sellepärast siin rohkem ei peatu ja lähen edasi teise „häda“ juure.

See on juba igivana Rahvaülikooli „häda“, nimelt rahvaülikooli pere juurekasku küsimus. Tõsi, ta kasvab meil jõudsasti, juba mõnda aastat on koolitahtjaid rohkem kui ruu-

mid mahutada suudavad. Asi peaks olema korras, kuid ei ole. Raskuse keskpunkt ei seisne mitte õpilaste arvus, vaid selles, kui võrd nad on kohased rahvaülikoolile, On ju teada, et igauks ei sobi rahvaülikoolile, nagu ei sobi ka rahvaülikool igauhele. Siin tuleb toimida teatud valikut, juhtida rahvaülikooli just neid ja ainult neid, kes omavad küllalt eeldusi siin õppimiseks ja pärastiseks viljakaks tegevuseks oma kodus ja selle ümbruses. Enesestmõistetavalt ei tule siin arvesse niipalju õpilase eelharidus (meil on küllalt näiteid sellest et 4—5-klassilise algkooliharidusega noor jõuab rahvaülikoolis palju paremini edasi kui mõni teine, kelle kooliharidus palju kaugemale ulatub) vaid peaasjalikult tema vaimulaad, püüdlikkus, tahtejõud, ühesõnaga iseloom. Kui tung rahvaülikooli veel nii suur ei olnud, ei tulnud see küsimus ka nii teravalt päevakorradele, nagu käesoleval ajal, kus iga vabakoht tähtis on ja sellest väga kahju oleks, kui mõnel neist ainult nn. „kohasoendaja“ istub. Need „kohasoendajad“ on nii koolile kui ka kaasvilistlastele äärmiselt kahjulikud. Neid kasutavad harilikult rahvaülikooli vastased, milliseid meil kahjuks veel küllalt leidub, meie kooli halvustamiseks. „Vaadake, ütlevad nad, seal on see ja see, kes ka omal ajal rahvaülikoolis käis, kuid mis tast on saanud?“ Ja kes teeb säärasell inimesele selgeks, et nende üksikute kõrval ometi kümneid ja sadandeid rahvaülikooli õpilasi leidub, kes oma kohuseid iseenda ja ühiskonna vastu eeskujulikult täidavad. Sellepärast olgu meie hüüdsõnaks noorte juhtimisel rahvaülikooli: **M i t t e ü h t e g i k o h a s o e n d a j a t !**

Nagu näete, on siin vilistlastel määratu suur ja tähtis ülesanne täita. See on nii tähtis, et sellest oleneb meie kooli tulevik. Kui läheb meil korda koondada oma ridadesse kõige väärtuslikum osa sellest maanoorsoost, kes peale algkooli ei kavatse minna edasiõppima mõnda pikemaajalisesse kooli, siis on meie tulevik kindel. Sellepärast meie teine hüüdsõna: **R a h v a ü l i k o o l o l g u m a a n o o r s o o p a r e m i k u , e l i i d i k o o l !** Selleks tööle. Tagagem rauda kui ta kuum on, aga kui ta kuum ei ole, siis tagagem teda nii kaua, kuni ta kuumaks läheb. Üks on aga kindel:

Sihile peame jõudma!

J. R.

Alt üles viib meie elutee.

On tõde, elu möödub iga päevaga, ka tundide ja minutitega — või isegi murdosades neist. See — mis oli eila nii suur ja suundamäärav, ei evi enam täna oma endist hiilgust ja tänased kõrguste taotlejad võivad olla homme ju unustatud. Aga on siiski midagi — mis jääb ja ei kao, ei kao seni, kuni leidub veel

meie väikesel kodumaal teotahetlisi noori. See midagi on usk ja lootus pare masse tulevikku — meie endi, meie kodukülade ja meie kodumaa paremasse tulevikku.

Heidame pilgu aastakümnete võrra tagasi ajastusse, mil me omariiklus oli alles uksetaha jätnud lapsekingad ja meie külakultuur ajamas esimesi arglikke vaokesi. Meie — noored, teame neist aegadest vähe, vähemalt on see enamikule nii, sest meile on see kandunud üle aastate kajana kõrvu. Kuid ühte me teame, need ajad olid töörohked ajad. Kõik oli tarvis uuesti ehitada, uuesti rajada. Teame, et noori ootas kõikjal suur ülesehitav töö.

Nüüd me näeme ja tajume oma röömuks, kuhu on viinud me eelkäijate ja ka meie endi tee. Alt üles on viinud see! Kui me saaksime kord kõrvutada või koondada ühisele filmiribale kas või viimasegi aastakümne, siis me alles näeksime, kuivõrd kiiretempoline ja pidev on olnud ülesehitav töö. Ei taha nagu äragi tunda meie külasid, niivõrd vööpa ja rohelusse on mattunud need. Ja põllud ning aasad, kus kord valitsemas kollaste lillide meri ja ohakatelt tuuleiiles kantav udupilv — kas pole saanud needki kui uue rüü? Meie taludes osatakse juba künda ja külida, kuid ega saakki lase enam nuriseda. Meil tarvitseb vaid vaadata kuis põldudel hällib rukis kui meri, kuis ilmub õitsemistolm, kui paisuvad viljapead. Ja siis, kui rukis on kollane ja valminud, kuis siis põldudele ilmuvad lõikusmasinate vahedad noad. Ja viljasalve juures seisab hallipeane talutaat ja laseb läbi krobedate töökäte kuldkollaseid viljateri. Ning kas pole see tööroõm mis helgib ta vanadusest tõntsiks jäänud silmis? Rööm oma tööst, oma töötasust! Kuid kas ei kandu see rööm üle ka meile — noorile? Ja õpeta armastama seda maad, mis kasvatab selliseid teri?

Linn ja maa on ikka vägikaigast vedanud oma eesõiguse pärast, sest millist noort siis ei meelita kergem elu ja linna kultuursemad hüved? Ning eks linnadki rühi üha tõusuteed, lõhkudes ja ehitades ja laiendades oma piire. Aga kas pole juba selginemas ka linna ja maa vahekord, selginemas ja saamas teoks nendevaheline tõde ja õigus? Maa on jõudmas järgi oma kultuurilises üritusis ja võibolla on see isegi elulähedasem ja vastuvõetavam kui linnadele omane lõbukultuur, mis ikka on tallanud pinnapealseid radu ja jätnud hooletusse inimese sisemise tungi paremuse poole.

Aga kõik pole veel kaugeltki tehtud, mida oodatakse meilt — noorilt! Me teame seda, seda teavad kõik kodumaa noored, kes kannavad hinges tuld. Eks meiegi, rahvatülikooli noored, ole kutsutud sellele suurele ülesehitatavale tööle. „Viigem tuld Eesti kodudesse!“ Kas ei peaks see lipukiri olema istutatud tulikirjana me südamesse ja olema ikka saatjaks ja virgutajaks

siis kui meie tööd pidurdamas takistused ja raugemas ramm.

Meie read harvenevad. Kuhu jäävad siis kõik need, kes kord olnud elutõdedele nii lähedal ja kes tunnud end kui valituna teiste maanoorte hulgas? Kas pole viimne aeg kõvendada meiegi rinnet, sest kaasaeg kohustub ju selleks. Käed külge! Sest kes meist ei armasta oma lippu ja toda valget maja sääli jõekurvel — rahvaülikooli, kes meist ei armasta tööd, oma kodu ja kodumaad? Oleme väarikad tulekandjad, eks siis elugi meid kohtle väarikalt!

Ja ühisel rindel, avara silmaringiga ja armastusega elu vastu võime me minna vastu saabuvatele päevadele, teades — alt üles viib meie tee!

Enn Ennuste.

Kohtla-Järvel, 21. mai 1939. a.

Rahvaülikooli vilistlaste organiseerimise vajadusest.

Virumaa Rahvaülikooli vilistlastele on saanud ilusaks kombeks aastas kaks korda koos käia armsaks saanud ruumides, kus siis endi vahel arutatakse edaspidiseid kavatsusi ja võetakse kaasa uut jõudu ja tahet tegutsemiseks kuni järgmise kokkutulekuni. Ei olda meil koosolekutel kitsid isegi tõtt üksteisele näkku ütlemast. Igal ühel ju enda tõekspidamised ja arusaamised, mida peame austama.

Enda kirjutuses tahaksin puudutada ühte vilistlaste valusamat küsimust, mille üle on sõneldud ja räägitud küll igal kooskäimisel. Ja nimelt: meie rahvaülikooli „rassi“ elujõuliseks tõstmise ja küsimust. Virumaa rahvaülikool on juba tegutsenud üle kümne aasta ja selle aja jooksul on rahvaülikoolist läbi käinud sadandeid noori. Kuid lubage küsida: palju vilistlasi käib meil suvi- või talipäevadel koos? Kõigerohkem vast vilistlasi on kokkutulekutel olnud koos kogu arvust 25% (kardan, et liialdan sellegagi). Ja kuhu on jäänud teised „sangarid“?.. Mõned ehk vabandavad kaugel maaga. Kuid minu arvates, kui kõik Virumaal elavad vilistlased korra kokku tuleksid, siis saaksime kogusummas kindlasti kokku oma 45%. On nähtud, et kaugemalt inimesed ikka ja alati on rohkemalt esindatud, kui just Virumaa vilistlased. Milllest on see tingitud? Haalimatus kooli vastu, kust on saadud nii mõningaidki näpunäiteid elamiseks ja töötamiseks? Ajapuudus? Või on see tingitud kooskäimiste mitterahuldamisest? Minu arvates on olnud ju küll mõningaid talipäevi nigelavõitu. Kuid kes peavad neid päevi? Eks meie vilistlased ise, mitte kool. Meie peame sisustama endi kokkutuleku päevi.

Võrreldes soome rahvaülikoolide vilistlaste kooskäimistega protsentuaalselt võib ütelda, et seal käib vilistlasi küll palju rohkem koos, kui meil. Võibolla on see tingitud sellest, et Soomes ei tunta sarnast kooskäimist nagu meil: iga aasta kaks korda. Seal tuleb teatud aja tagant kokku ühe aasta õpilasi-vilistlasi, kuna teised koos ei käi enne, kui jällegi kokkulepitud ajal nii iga kolme ja viie aasta tagant. Vilistlasi soome rahvaülikoolides on palju ja see on tingitud sellest. Meie, eestlased, aga peaksime just koondama endi ridu kooskäimiste tihedusega, kuna meid on ju nii vähe.

Kindel on, et kui aastaks kaks korda kokku tuleme, siis saame küll rääkida endi südametelt ära mõningaid asju, kuid seda on kindlasti vähe. Vahel on vajadust midagi ära teha, kuid puuduvad lähemad kaastöölised. Selleks oleks vaja organiseerida kohapealseid vilistlasi ringideks rahvaülikooli põhikirja alusel töötamiseks. Ringid ei ole vaja olla suured. Viiest kuuest vilistlasest aitaks küllalt, kui neid rohkem kohapeal ei leidu. Ringide ülesandeks oleks siis toetada rahvaülikooli võimalikult majanduslikult, kui ka saata kohapealseid rahvaülikooliealisi noori rahvaülikooli õppima. Eriti just saata noori õppima rahvaülikoolidesse ja võimaldama kehvematele noortele ainelise toetuse andmist, kokkuleppides selleks enne kooli juhatusega. Nimetatud küsimused võiks suvipäeval arutusele võtta ja moodustada vastav komitee, kes võtaks ringide kodukorra ja kavade väljatöötamise enda peale.

Eriti praegusel ajal peame meie, vilistlased, hoolt kandma selle eest, et rahvaülikoolide idee süveneks ja saaks rahvale selgeks. Üksik vilistlane vaevalt suudab seda teha, kuid koonduvana ringiks võime palju ära teha rahvaülikooli mõtte propageerimiseks. Meie oleme otse kohustatud seda tegema. On olnud rõõmustav kuulda kokkutulekutel, et mõnes kohas on loodud vilistlaste koondised, kuid neid on olnud mõned üksikud. Mõödunud talipäeval teatasin, et Alutaguse vilistlased hakkavad koonduma ühiseks pereks. Nüüd oleme saanud niikaugemale, et saime rahvaülikooli põhikirja kätte ja kuu paari pärast on meile ring moodustatud. Tegutsema meie ei hakka juhuslikult, vaid kindla kava ja kodukorra alusel, mis on välja töötamisel. Eesmärgina oleme seadnud kindlustada endid alul majanduslikult, et selle läbi oleks võimalus saata iga aasta paar õpilast rahvaülikooli ringi kulul, kes siis vastutasuna hakkaksid töötama kohapealsetes seltsides nõuandjaina, milleks astume samme, et nimetatud õpilased pääseksid seltsidesse mõnele juhtivale kohale. Maal on just eriti puudus vastavatest juhtidest, ja kui meie vilistlased suudaksid selleks samme astuda, siis oleme täitnud endi kohustused rahvaülikooli vastu ja samuti oleme kohus-

tused täitnud riigi vastu kes ootab meilt noortelt, et võiksime täita lünki meie noorsoo- ja seltskonna elus.

Ja kui pooled meie vilistlastest (aktiivsemad) koonduksid ringidesse, siis suudaksime paari aastaga täita vähemalt 50 lünka maanoorsoo organisatsioonides. Vastava algatuse peab keegi endale võtma. Ja miks mitte siis meie, rahvaülikooli vilistlased, kes me selleks oleme kutsutud.

Teiseks vajaduseks, et koonduksime ringidesse on see, et siis meie ise ei killuneks, vaid saadud vaim ja tahe püsiks edasi, milline oli meis rahvaülikooli päevil.

Kolmas ja minu arust kõige tähtsam küsimus vilistlaste organiseerimise põhjustamiseks on: uue ja ajakohase rahvaülikooli hoone ehitamine.

Et saada uus koolimaja, mille järele juba kisendav vajadus on, ripub ära meist vilistlastest. Kui meie laguneme, siis ei ole loota meil niipea saada uut koolimaja, kuna meie lagunemisega puudub koolil aluspind. Vilistlased peaksid just esmajoones organiseeruma ja tõstma uue ajakohase koolimaja ehitamise päevakorrale. Vilistlased peaksid asutama alusfondi koolimaja ehitamiseks ja vastava palvega esinema Haridusministeeriumile, et sealt poolt määrataks toetust koolimaja püstitamiseks. Teiseks peaksid vilistlased toime panema korjanduse, mille sissetulek läheks koolimaja asutamise fondi heaks. Ja minu arvates, kui 50% vilistlastest endid rakendaksid aktiivselt tööle uue koolimaja ehitamiseks, siis võime kõige hiljemalt 5 aasta jooksul näha juba Kunda mõisa pargis moodsat ja nõuetele vastavat rahvaülikooli.

Mina, kui mõttealgataja vilistlaste kaasalöömiseks koolimaja ehitamisele ja vastava fondi asutamiseks panen enda poolt fondile aluspõhja kr. 50.—, millise summa maksan osakaupa vilistlaskogu juhatusse koolimaja ehitamise fondi hääks 5 kuu jooksul alates 11. juunist, juhul, kui vilistlaskogu juhatus ja vilistlaskogu peavad otstarbekohaseks vastava fondi loomise. (Fondi võib hiljem laiendada üldiseks).

Need suured kohustused, mis lasuvad meie õlgadel peaksid kohustama ja otse nõuavad meie vilistlaste organiseerimist ringidesse, et see läbi toetada ja kaasaadata rahvaülikooli arendamist Eestis.

Lootes, et käesolevad küsimused leiavad suvipäeval läbi-rääkimist ja osaliselt teoks saamist

jään parimate tervitustega

Harald Jürna

9 lennu vil.

Vabaharidustöö Eesti maatööliskonnas ja selle arendamise vajadusest.

Kui vaadelda ja kõrvutada Eestit teiste (Soome, Rootsi, Taani) põhjariikidega, siis näeme, et vabaharidustöö alal hakkab ta neile lähedale jõudma. Kultuurielu intensiivsus on nähtavasti omane kõigile põhjarahvaile.

Taanit ja Rootsit oma vabaharidustöös peetakse eeskuju-likumaks kogu maailmas. On siis ka mõistetav sääsete rahvaste põllumajanduse- ja kultuuriline areng.

Kui mainida, et Eesti neile lähedale hakkab jõudma siis küll — arusaamises vabaharidustöö vajadusest. Raskusi esineb vaid läbiviimises, otstarbekuses ja juhtiva kaadri puuduvuses.

Meie maaihiskonnas on ju viimaseil aastail eriti hoogne seltsitegevus. Sellega siis süvenemine ka vabaharidustöös.

Kurvastav on vaid see, et kõik maaihiskonna kihid ei võta vabaharidustööst kaugeltki üheväärselt osa. Otseselt talumajapidamisega seoses olevad isikud — need kes kujundavad maa-elanikkonna üldpildi, kellede järgi eraldatakse maa linnast on tööandjad või peremed ja teiselt poolt töölisel (sulased, tüdrukud). Kui kõnelda arvuliselt nende osavõttu seltsidest, siis selgub, et maatööliskond suures enamuses ei esine kusagil või siis üksikutena. Erandid võib teha Põhja-Eesti kohta. Siinsetes väikestes majapidamistes peetakse 1—3 töölist, suhtumine töölisesse, kui inimesse, õiglasem ja seltsidest osavõttu % suurem.

Seda ei või aga suurmajap. nagu riigi- ja eramõisade, tööliste kohta laiendada ja nii leiame, et suurmajapidamises kus 20—30 aastatöölist neist kas üks või kaks on kusagil ühingus. Tööliste naised aga pea mitte kunagi.

Sellega ei saa kuigi rõõmustavalt allakriipsutada maatööliste osavõttu vabaharidustööst.

Vaadeldes maatööliste hariduslist taset, näeme et vanem põlv on valdavas enamuses endises külakoolis käinud; keskpõlv algkooli 4 kl. ja noorem põlv algk. 4—6 kl. Viimasel ajal on ka põllutöökooli lõpetanud (eestöötegijad), kuid paratamatult esineb ka neid, kes koolis pole käinud, osa on neist veel kirjaoskamatud.

Nõrga osavõtu tõttu ühingute tegevusest hariduse täiendamine väljaspool koole sünnib peamiselt kirjanduse kaudu. Viljandimaal, samuti ka Võrumaal Antsla ja Karula ümbruses esineb nähe, et sulane ega tüdruk ei kõlbagi sinna ühingusse, kus peremehed on. Seega on neil takistatud endaarendus ühingu tegevuse näol. Erilisi ühinguid aga meil Eestis seni maatöölistel ei ole. Puuduvad ka õpiringid. Möödunud suvel Eesti

Haridusliidu juurde asutatud töölis haridustöö toimikond maa-töölise osasse puutuvaid küsimusi ei käsitlenud. Seni tegutsenud ühingud oma töökavadesse eriliselt otseselt maatöölisi huvitavaid küsimusi ei ole võtnud, mis neid ligi tõmbaks. Ennem nagu eelpool tähendatud, püütakse neid veel eemal hoida. Selliseid töölisrahva ülikoole kui Soomes meil ei tegutse. Eesti maatööliline seni on jäetud enda hariduse täienduses täiesti kahe silma vahele.

Ei saa keegi ütelda, et maatöölisele ei ole vajalik haridus. Praegune arenev põllumajandus nõuab juba üksi võrratult palju teadmisi, peale selle kodanik peab teadma oma õigusi ja kohuseid, tundma riigikorda, tundma oma maa ajalugu j. n. e. Oskama korraldada ja juhtida oma kutseomavalitsuslist tegevust ja olema teadlik seadusis, mis nii sotsiaalselt kui majandusliselt puutuvad otseselt tööliskonda endasse.

Ei saa möödaminna näitest millises arvamuses püütakse kasutada mõnel pool meil töölisi: võtta ja kasutada töölise tööjõudu, kuid temale mitte võimaldada seda, mis seadus tagab. On esinenud juhud õnnetusjuhtumite korral, et töölisele ei anta välja roheliste lehte arsti juurde minekuks, vaid teadmises, et tööline seda nõuda ei oska. Nii jääb aga suurema õnnetuse korral tööline eluaegseks vigaseks, kellel ei ole toitjat. Peremees aga on 2 näd. arstimise kulud kokku hoidnud.

Ei ole vajalik siin kohal pikemalt märkida hariduse vajaduse tähtsust. Kutseoskuse kõrval peaks kasvama ka kodaniku teadlikus.

Käsitades maatöölise vabaharidusetööd meil ja selle arendamise vajadust ei tahaks mööda minna sel alal kaugele jõudnud Rootsist.

Rootsi on tuntud üleilmeliselt maana kus töölisliikumine on tugev. Maatöölised on koondunud oma ametiühingute kaudu Rootsi Maatöölise Liitu ja sealt Rootsi Ametiühingute Keskliitu millel 880.000 liiget. (Rootsis on veidi üle 6 milj. elaniku).

Üldist vabaharidustööd Rootsi tööliskonnas korraldab ja juhib Rootsi Töölise Haridusliit. (Arbetarnas Bildningsförbund, lühendatult ABF.).

Töölis haridus liit Rootsis koondab endasse üle 2-miljonilise liikmeskonna. Maatöölised kuluvad Töölis haridusliitu Ametiühingute Keskliidu kaudu.

Töölis haridusliit saab riigilt eelarve korras toetust raamatu kogude väljajagamiseks, loengute korraldamiseks ja administratsioonikuludeks 246.400 kr. s. o. umbes 25 milj. senti aastas.

Rootsi Maatöölise Liidul on ametis eriline haridustöö juht. Maatöölise ajaleht, nädalaleht „Lantarbetaren“, avaldab igas numbris teateid haridusliste küsimuste üle. Liidul on

ilmunud „Maatöölise haridus käsiraamat“ ja vastavaid brošüüre.

Rootsi Maatöölise Liidus on üldse 670-es osakonnas 37.200 liiget.

Haridustöö tõus on olnud elav. 1934. a. töötas maatöölise kutseühingute osakondades 7 õpiringi, nüüd aga 285 ligi 2500 liikmega.

Rõhku ei panda õpiringi liikmete suurusele, töötavad väga paljud 4—6 õpiringlasega.

Õpiringide kõrval töötavad raamatukogud. Avalikkude raamatukogude kõrval hoolitsetakse n.n. taluraamatukogude asutamise eest. Liiguvad veel erilised rändraamatukogud.

Õpiringi töö elustamiseks on ellu kutsutud õppekodud. Väiksed toakesed lugemislaua, raamatukogu ja õpiringi töö jaoks. Praegu on neid kümne ümber.

Maatöölise ühingutel on 670 osakonna kohta 600 õppetöö sekretäri, kes otselt korraldavad haridustööd juhivad kursusi loenguid.

Ei ole kahlust selles, et säärane intensiivne haridustöö Rootsi maatöölise seas on aidanud kaasa nende enesetunde kui ka organisatsiooni tõusule. Asjaajamist ametiühinguis toimetavad kõik algkooliharidusega isikud alates või Rootsi Ametiühingute Keskliidu esimehega. Kõrgema haridusega kasutatakse vaid eriteadlasi. See on võimalik vaid seetõttu ja ei või öelda, et need juhid oleks vähese haridusega, olgugi et nad on algkooli haridusega. Teadmised on kogutud vabaharidustöö kaudu.

Eesti maatööliskonnas vabaharidustöö levitamine on püsinud seni nende kutseesinduse s. o. Maatöölise ja Väikemaapidajate Koja õul.

Koda asus teostama seda 1937-38. a. talvel, milleks palgati ametisse vastavad instruktorid. Vabaharidustöö levitamine ja kohapealne korraldamine osutus aga väga raskeks, kuna instruktooreil tuli sõita isiklikult kõikidesse suurematesse tööliskeskustesse selgitama vajadusi ja loengute või kursuste korraldamise võimalusi, sest puudusid ühingud, kes seda kohal oleks teinud. Nii tuli lasta kuulutused trükkida, ruumid kuulata ja kuulutused ülespanna kõik koja enda tööjõududel. Pakutavate teadmiste vastuvõtmine töölise poolt oli hea, kuid tööandjaskond mitmel pool suhtus vägagi külmalt ja vähese arusaamisega sellesse üritusesse ja püüdis leida vabandavaid põhjusi koosolekute mitte lubamiseks olemasolevais ruumes. Töölise piiratud aja tõttu sai koosolekuid pidada ainult suuremais riigi- ja eramõisades, kus töölised tihedalt koos.

Kuna vabaharidustöö algatus tuli „ülevalt“, siis esimene koosolek kulus hariduse vajaduse selgitamiseks, kuna teised

järgnevad tulid reastada vastavalt tööliste huvialale: sotsiaalalalt seadused, (uus põllutööliste seaduse eelnõu jne.). Naistele rõivaõmbluse kursusi, lastekasvatust, tervishoidu jne., keedukursused j. t.

Üldiselt peeti Koja korraldusel loenguid ja koosolekuid 1939. a. talvel 110 kokku 167 loengutunniga, millistest osavõtjaid oli keskmiselt 55 koosoleku kohta. Pikemaajalisi kursusi peeti 7, kestvusega 65 päeva kokku.

Kui tööandjaskond kahtles kas see „vettinud“ moonakas midagi suudab ära teha, oli imestus suur, kui kursuste lõppõhtul need seni nii tuimad moonakad ja nende naised suutsid veel ette kanda rahvatantse, laulu- ja muusikaettekandeid, mis oli õpitud kursuse ja igapäevase töö kõrval.

Passiivsuse põhjusena tööliste poolt, kuna ei suudetud kõige parema tahtmise juures ellu kutsuda kusagil õpiringe, võis tähele panna teadmatust selle õppemeetodi väärtusest. Suuremaks takistuseks maatööliste endaarendamise töös meie suurtalundites (mõisades) on endise aja „mõisavaim“. Tööline nagu ei olekski täisväärtuslik inimene. Sõna „moonakas“ sisaldab kõik seda kõige halvemas mõttes ja toonis.

Kui mõnel pool äpardusid koosolekud, ei sündinud see kunagi arusaamise puudusest selle vajaduse kohta, vaid tööliste kartusest, et neid võidakse vallandada töölt.

Kohapealseks vabaharidustöö süvendamiseks ja endaalgatusvõime elustamiseks moodustati pea kõigis suurmajapidamistes haridustöö-toimkonnad. Nende ülesandeks oli töötada välja kava, mis huvitas just otseselt selle majapidamise töölisi, kuna Koda omalt poolt võttis käsitlusele need küsimused, mis üldiselt hädavajalised ja esmajärgulised kogu tööliiskonnale.

Võõriti mõisteti ka nende isikute tegevust tööandjate poolt mitmes paigas, neile etteheites, nagu korraldaksid nad koosolekuid ja kõneõhtuid vaid selleks, et palka saada aga tööd mitte teha.

Üldiselt võib märkida: eesti tööline on edasipüüdlik ja haarab kinni võimalustest, kus aga end täiendada saaks. Suuremaks tõukeks on lootus, kord saada lahti moonaka nimest ja elada iseseisva peremehena kuskil väiketalus.

Seal, kus tööandjad suhtuvad tööliste haridustöösse vaenuiselt (see ei esinenud mitte igas paigas), on peamiseks põhjuseks kartus, et teadlikumaks saades võivad töölised esineda nõudmistega, mis toob majanduslisi kulutusi (palka juure ja korteriolude parandus).

Ei saa võrrelda Eesti ja Rootsi vabaharidustöö ulatust maatööliiskonnas, kuid vajadus vabaharidustöö järgi ja selle arendamine meie riigi ja rahva üldsuse huvides on küllaltki suur. On ju meil maatöölisi 70-ne tuhande ümber, neist ligi 20

tuhat aastatöölised, millistest umbes viistuhat (täpsed andmed puuduvad) perekonna inimesed. Need arvud on küllaltki suured, et vajutada oma pütsarit meie 1,2-milj. rahvahulgale ja selle arengule.

Võttes arvesse nende mõjutatavust ja arenenud inimese töö intensiivsust, peaks maatöölise edasiharimiseks leitama teid meilgi. Iga ühingu töökavas, samuti rahvaülikoolide õppekavades peaks leiduma osa, mis otseselt on vajalik maatöölis-tele; siin juures ei tohiks just rahvaülikoolide kodanikuõpetuse tundides puududa ka sotsiaalseaduste tutvustamine, siis põlütöölise seadus, palgaraamatu täitmine ja lepingusõlmimiste kord jne.

Hääl tahtel suudaks vast siin mõndagi ära teha ja vähe- neksid senised väärnähted nii tööliiskonna kui tööandjate vahel.

A l u T a m m a r u.

Teateid vilistlastest.

Avaldame järgnevalt mõningaid teateid vilistlastest. Paari kohta neist võtab sõna meie kaastööline Peka (alias Peep Kämp), kuna teiste kohta saame teateid nende oma kirjadest.

Kaks vilistlast — „pärisperemeest“.

14 aasta eest „läksid lendu“ rahvaülikooli esimesed õpila- sed. Polegi pikk aeg, kuid ometi on esimeste lendude vilistlased suuresti võõrdunud koolist. Isiklikud elumured ja kohustused ei võimalda enam tulla nii tihti tali- ja suvipäevadele kui käidi peale kooli lõppu. Ainult üksikutel kooli esimestest lendudest jätkub veel praegu aega tegemist teha rahvaülikooliga kui oma kunagise koduga. Allpool teeme juttu kahest tüsedamast vilist- lasest, kes endile majanduslikult „kõvad juured“ alla kasvata- nud iseseisvate peremeestena talu juhtides, ent kellel siiski aega jätkub järjekindlalt tali- ja suvipäevadest osa võtta. Need vilistlased on Ferdinand Grünfeldt (lubab omale siiski võtta eestipärase nime) ja Johannes Raudala.

Vilistlane Ferdinand Grünfeldt, keda tunneme oma kokku- tulekuil hea kõne-, laulu- ja mängumehena, soolotantsijana jne. on „pärisperemees“ Rakvere külje all Mädapea asunduses. Ise- seisvalt asus oma talu majandama möödunud aasta talvel, mil kodutalu lähedusest ostetud asunduskohal valmis elumaja, ku- hu võis elama asuda. Et aga poissmehena talupidamine raske, siis tõi ta ühe õdedest majapidamist juhtima.

„Mis mul siin talus võõrastele näidata ongi“ — lausus kaasvilistlane, kui ta ühel laupäevaõhtul põllult künnitöö juurest koju kutsusin.

„On ju alles majapidamise algus — nüüd rapi kas või nahest välja kuid ikkagi kõike sa ei jõua korruga teha. Ja ega ma tänagi enne õhtule jää kui põllutükk on küntud — homme on pühapäev, siis aega puhata.“

Pühkis oma otsmikult higi, jättis hobused põllule puhkama ning koos siirdusime koju.

F. Grünfeldti talu üldsuurus on 18 ha., sellest põldu 8 ha.

„Võsa tahan kõik üles juurida ning põlluks valmistada. põldu tahan teha juurde vähemalt 6 ha, ülejäänud võsa võib ka jääda metsamaaks,“ jutustas.

Uus avararuumiline elumaja on juba valmis, samuti osa kõrvalhooneid.

„Teha on aga siin veel palju. Need palgi- ja kivivirnad õuel tuleb kõrvaldada.“

Kevadel lasksin valmistada aiakavandi,

mille järele asun nüüd aeda rajama ning kodu kaunistama. Käesoleval kevadel istutasin juba 6 õunapuud, 15 istutan tuleval aastal. Kodukaunistuseks tuleb tellida mitmesuguseid ilupuid ja -põõsaid, kui kõik valmis, küllap siis on juba midagi näha ja vaadata.“

Ning edasisest jutust ilmneb, et kaasvilistlane on suurima innuga kiindunud oma talu korrastamisele ja väljaehitamisele. Kohapeal on ta ka ärksamaid tegelasi ja eestvedajaid, kuuludes juhtivalt kaitseliitu, ÜENÜ osakonda j. m., olles eriti hea sportlane.

Päikeseveerul lahkusin tema talust, kuid ise ta läks veel kündma. Põllumehe hool ja mure kutsuvad...

Teise lennu түседам vilistlane Johannes Raudala (endine Reimann) on iseseisev taluperemees Sõmeru v. Soosaluse külas. Sellest kaasvilistlasest juttu tehes ei saa kiitmata jätta mehe suurt energiat talu juhtimisel ja seltskonnategevuses. J. R. on juba suur talukoht — umbes 40 ha., sellest põllumaad 20 ha. Kuid ega mees veel sellega ole rahuldatud: aasta-aastalt teeb ta juurde uudismaad ning kavatseb oma soise heinamaa-võseriku kõik kultuurmaaks muuta. Praeguseni on sood üles küntud juba 5 ha.

„Ossepile“ — nii on J. R. talu nimi — külaskäiku tehes ei olnud aga kaasvilistlast ennast kodus, vaid kodunt kakks kilo-

meetrit eemal asuvas soos oli käsil kartulipanek. Kodus oli aga ta abikaasa ühes kahe tütreaga, kes suure külalislahkusega tutvustas oma majapidamise kõiki alasid, andes ühtlasi seletusi saavutusist talu korrastamise ja juhtimise alal endi 7-a. abielu kestel.

„Peaks olema rohkem töökäsi. Praegu peame ainult ühe naisteenija. Välistöödest suurem osa tuleb teha mehel ja teenijal kahekesi. Kuid ei taha ka rohkem teenijaid võtta, lootes, et jaksame ise rassist nii kaua kuni talu juba rohkem korras. Siis saab ehk hinge natuke tagasi tõmmata“, jutustas noor pereneaine oma majapidamismuredest.

Talu suurus ja vähene töökäte hulk lasevad oletada, et ega „Ossepil“ ka tõesti kerge pole. Ehkki tegemist isalt päritud vanataluga, tuleb kordkorralt ehitamisele uusi hooneid. Lähemas tulevikus kavatakse perenaise jutustuse järgi ehitada uued ajakohased karjatalid.

Majapidamine on muudetud mitmekulgseks: peetakse 7-pealist lüpsikarja, kasvatatakse sigu, viljeldakse sordikartuleid jne. Juba 14 aastat on J. R. pidanud raamaupidamist ning proua rääkis päris särasilmil, et kogu see rassistamine tasub end ikkagi, kuna möödunud aastal

andis talumajapidamine puhast üle 10%.

„Ossepi“ on ühtlasi ka põllutöökoja usaldustalu.

„Ja eks me pea ajama lihtsamalt läbi, et suuremat talu saada. Pole raatsinud igal kuul osta omale uut kleiti ega mees iga aasta uut ülikondagi. Tunnen lambatallest laudas palju suuremat rõõmu kui uuest kleidist.“

Talutöö kõrval võtab kaasvillistlane elavalt osa kohalikust seltskonnatööst.

„Viimase nelja kuu jooksul pole ta peagu ainustki pühapäeva kodus olnud — ikka on mingisugune koosolek“, jutustab abikaasa.

Polnud aega oodata kaasvillistlase kojutulekut, kuna mõtlesin, et mine tea, põllumehe asi — ehk töötab nii kaua kui näeb... Jätsin jumalaga ning proua avaldas arvamist, et villistlaspäeval 10. ja 11. juunil näeme kindlasti.

Peka.

Lgp. härra A. Mägi.

Jah! Tean ning tunnen oma kohustust R.Ü.K.'i ja tema „Teadete“ vastu, kuid alati hoiab tagasi see mõte, et mis ma endast ikka kirjutan.

Nüüd aga, kus „mägi“ on tulnud „Muhamedi“ juure meele-

tuletusega, on nagu piinlik ja tuleb ikka mõni sõna paberile panna.

Nagu teada, olen üks praktiline põllumees, siis algan oma elu-olu kirjapanemist põllumajandusega.

Päälle igapäevase talu-töö tegelen veel talu loomade tõuaretusega. Olen seadnud juhtlauseks: „Tallu ainult hääd sööda-kasutajad ja kõrge toodanguvõimelised tõuloomad.“ Alates kanadest ja lõpetades hobustega. See soov on ka mõnelgi alal täitunud. Kanad, sead ja lambad on juba täisveresed, karja juures on see töö täies hoos ja hobustegi tõug liigub aast-aastalt täisveresuse poole.

Kuid ka hääd loomad ei tooda mitte tuulest, sellepärast peab ka nende soetamisel „ninaesise“ eest hoolitsema. Selleks olen kultiveerinud heinamaad ja asutamisel on kultuurkoplid suvise söödabaasi rahuldamiseks. Võistlustest põllumajandusalal võtan osa: Koeru konv. loomasöödavõistlustest, millised kestavad neli aastat ja lammaste sugulava võistlustest.

Õde võistleb Koeru konv. Lahu maanoorterings kanakasvatuse ja heinaseemne kasvatusega.

Kõigi nende tööde tagajärjed, tulud-kulud koostan talu ajalooks, taluraamatupidamise näol, olles seitsmendat aastat Põllutöökoja raamatupid. talit. usaldusmees. Kõik need tööd nõuavad aga väga palju hoolt ja püsi. Kuid kõige enam veel raha, mis aga algul väga visa tulema on. Eelnimetatust ehk paistab, et oman ilusa ja jõuka kodu. — Ei, seda küll veel mitte, alles mägede taga on ilu ja jõukus, kuid eks igaüks pea sinna poole püüdma. Lubasime ju R.Ü.K.'ist lahkudes. See oleks lühidalt talumajandusliku tegevuse kohta. -

Nüüd lühidalt seltskonnatööst. Ka siin tuleb kaasa lüüa ja selleks aega ohverdada. Paar korda nädalas tuleb käia Lahu maanoorterings lauluharjutusel ja noortele rahvatantsu õpetamas, siis veel tuletõrjes kaasa lüüa, piimaühingut „revideerida“, kontrollühingut kornas hoida jne.

Kõige eelnimetatu kõrval peab jätkuma aega, et ligemise elu ja vara ootamata surma või õnnetuste vastu kindlustada. Nimelt töotan K.-s. „Talu“ esindajana, et ka sel alal rahvusvaimu õhutada kindlustama oma elu ja vara Eesti seltsides, seega toetades Eesti rahvamajandust. Ka siin olen võtnud juhtlause: „Ära sakslaste häbiplikid eestlaste majadelt“.

Juunikuu 10. algan põllumajandusloendusega Rakke valla kolmandas ringkonnas.

See oleks siis linnulennuline ülevaade minu tööst ja tegevusest.

Teab, kas seda kõike „Teadetesse“ maksab panna, kui aga paremaid teateid saadetud pole, eks siis ju või, kuid palun, tehke veel kokkuvõtte ja parandage kirjavead.

Teile hääd tervit soovides jääme

austavalt õega

F. Kaljuste.

Võib olla, ehk näeme Suvipäeval.

F. K.

Piibes, 19. mail 1939. a.

Värdi ütleb küll, et kõike ei maksa trükkida, kuid trükime siiski.

Toimetuse.

Meie elu . . .

Mu ees laual on kiri Rahvaülikoolist, kus soovitakse teada, mida olen teinud head seltskonnas ja kodus. Oleks küll nagu veidi vara soovida teada töö tulemusi üheksa-aastase töötamise järele, kuid küllap leidub selliseidki, kellel juba nende aastate jooksul on töös tulemusi.

Mina olen selle aja jooksul asutanud perekonna, ning kuna perekond on rahva alus, siis sellega tugevndanud Eesti rahva alusmüüri. Kasvatanud seitsmeaastaseks kaks tüdrukut, aidanud sellega tõsta kahe võrra meie ja kogu maailma rahva arvu . . . Olen elanud üle kaheksa aasta abielus Rahvaülikooli kaasvilistlasega ja mitte kordagi veel — lahutanud; eks see ole isegi teene perekondlikkus elus, kui arvestada ajavaimu.

Seltskonnategelasena olen praegu, kõigi väikeste askelduste kõrval, õpiringi juhataja, ent väärarvamuste vältimiseks mainin, et õpiringlasteks on need kaks seitsmeaastast ülalmainitud. Need õpiringlased on kaunis teadusejanulised, nii et õpiringi juhataja vahel küsimused võlgu peab jätma. Lisaks eeltoodule olgu mainitud, et kodusel elus tuleb mul täita välis-, majandus- ja põllutööministri kohuseid, samuti ka nende „ministeeriumide“ kojameeste ülesandeid. Ainult „põllutööministeeriumi“ autojuhiks on väike Imbi, kes „kaeramootori“ juhtimist kunagi isa hooleks ei jäta. Et nende mitmesuguste ülesannetega kuidagi toime võin tulla, selleks on mul energiline pea- ja siseminister, keda kümne aasta eest tunti Rahvaülikoolis Leeni Puusepa nimelisena. Nende ridade kirjutamise ajal värvib ta väljas aeda, tehes sellega ju ka moodsat seltskonnatööd, kuna mulle anti tööks kirjutada noid ridu . . .

Nii mööduvad meie päevad täis töd ja askeldust, ning ega to salapärane külaline õnngi meie kodust ei ela kaugel. Ja kui

jääb aega üle, siis teeme pisut seda päris seltskonnatöd ka, ent see tegevus jäägu arvustada teistele.

Kuigi pidev kontakt Rahvaülikooliga näib katkenud olevat, on see siiski ainult näiliselt nii, kuna Rahvaülikool mõjutab siiski tugevasti kogu meie elu. Lõpetades oma „aruannet“ lähen põllule kündma hoolsalt kodu põllupinda, et võiks tulla lootust meie rinda!

Arumäel, 19. V 39.

J. Põldoja.

Soome rahvaülikooli 50 aastasel juubelipäeval.

Allakirjutanul oli võimalus osa võtta tähtsast sündmusest vennasrahva kultuurelus — rahvaülikooli 50-aastasest juubelist, mis peeti käesoleva aasta 15. aprillil Helsingi kõige suuremas ruumis, n.n. Messuhallis, mis mahutab endasse 6—7 tuhat inimest. Ja sellele arvule hindasidki korraldajad rahvaülikooli pere ja teiste asjahuviliste hulka, kes olid kogunud Soome rahvaülikoolide suupäevale. Väljas öeldi olevat kõik Soome 36 rahvaülikooli ja 18 rootsi rahvaülikoolist 16. Olid ilmunud isegi kõige kaugemad rahvaülikoolid — Põhja-Soomest ja Lapimaalt, selle tõttu tõusis peol käesoleva aasta õpilaste hulk kolmetuhandeni (neid olevat üldiselt umbes 3500). Et rõhuv enamus naisõpilastest oli rahvarõivis erimaakohtade järele, siis kujunes juubelipidustus ka suurejooneliseks soome rahvarõivaste paraadiks. Ühiskoorina laululavale kogudes ja võimsate helidega Messuhalli avarusi täites jättis see kogukas pere Soome teadlikumat maanoorust vist küll igasse osavõtjasse unustamatu mulje. Tekis tunne: Soome rahva tuum on terve, ja siin esineb meile tähtis osa sellest tuumast.

Tervitusi ütlesid: Soome haridusminister, eduskunna (parlamendi) esimees, Taani ja Rootsi rahvaülikoolide esindajad. Eesti Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse osakonna, rahvaülikoolide keskoimkonna ja Vireumaa Rahvaülikooli nimel oli allakirjutanul võimalus ütelda tervitusi lahetagustele sõpradele ja aatekaaslastele.

Pidustustest võttis osa ka Soome presidendi abikaasa proua Kallio, kes kuulub ka rahvaülikooli vilistlasperre. Teda võeti vastu lihtsalt kuid südamlikult. Üldse meeldis neil pidustustel lihtsus ja siirus, ei mingit tseremooniat ega välist hiilgust, ja kuna suur hulk rahvaülikooli tegelasi oli juba endisest ajast tuttav, tundus olek päris kodusena. Kodususetunne tõusis mitme pügala võrra, kui äkki mitmetuhandepäälise rahva hulgast pisteti pihku käsi ja otsa vaatasid silmad, millised kuulusid ei kellelegi muule, kui Arkadius Oolepile, Rüki IX lennu vilistlasele (on vist küll eesnime eestistanud, kuid ei mäleta, kas on see Tiit või Peep), ta õpib Helsingi Kunstiakadeemias. Tema

ja Karl Karimäe (XIII l. vilistl., Soome Rävälä rahvaülikooli õpilane) saatsid mind teisel hommikul Helsingist tulema. Mõeldes tagasi tolele kaunile päevale kerkib tahtmatult küsimus: kuidas pühitsetakse Eesti rahvaülikooli 50-aastast juubelit?

J. R u u s.

Aasta- ja vilistlaspäev.

V. Rahvaülikooli 14. aastapäeva peeti 5. veebruaril. Aasta- ja Vilistlaspäevast osavõtjaid oli rohkesti.

Laupäevase peoõhtu kavas oli H. Anto näidend „Võõra võimu all“, mis õnnestus hästi sisuliselt ja majandusliselt.

Vilistlaspäeva kõne-koosoleku avas juh. J. Ruus lühikese tervituskõnega, mille aluseks oli: „Armasta elu, armasta tööd, armasta kodumaad“. Koosoleku juhatusse valitakse vil! vil! J. Raudalu, H. Lepamäe, Ed. Talvik ja E. Ennuste. Järgnevalt loeti ette tervitused, milliseid aasta- ja vilistlaspäevale saabunud hulgaliselt nii kirja- kui telegrammi teel.

Kõne-koosoleku sissejuhatava kõne pidas juh. J. Ruus teemil: Ratsionaliseerimine tööstuses, põllumajanduses ja selle rakendamine tegelikus elus. Kokkuvõttes sisaldas kõne järgmisi mõtteid:

Ratsionaliseerimine tööstuses ja talumajapidamises ja sellega seotud küsimused leiavad viimasel ajal üldist käsitlemist, sellepärast on vajalik, et ka meie omavahel seda küsimust lähemalt arutleme. See küsimus on üleskerkinud seoses talunoorte siirdumisega tööstusse ja linnadesse, millest tekkinud tööjõu nappus põllumajanduses. Sellest sõltuv on ka tööjõu hankimine väljastpoolt kodumaad.

Ratsionaliseerimine seisab elu korraldamises mõistuse järgi, et sel teel saavutada suuremaid tulemusi vähema jõu- ja ajakuluga. Selle saavutamiseks on mehaniseerimine — s. t. inimjõu asendamine ikka rohkem ja rohkem masinajõuga. Sama saavutame elu standardiseerimisega.

Jälgides tööd vabrikuis näeme, et siin on juba tuntaval määral püütud teostada neid vajalikke põhimõtteid ja sellest saavutatud tulemused on täiesti rahuldavad. Põllumajandus on arenemas sama teed, kuid siin näeme, et see arenemine eeldab rohkem intelligentsi, rohkem kapitali, sest õieti teadmiste ja kapitali puudus pidurdab hoogsat arengut.

Käsitledes üksikuid töid talumajapidamises toob referent rea näiteid. Muuseas — kuidas vee muretseminegi muutub hoopis kergemaks kui me pumpame torustiku kaudu soovitud kohta, selle asemel, et vett kanda käsitsi ja teha teisigi talutöid vähema vaevaga, kui neid töid ratsionaliseerida. Tööviiside üm-

berkorraldamisega hoiame kokku inimtööjõudu suure % võrra. Igas piasiasjaski võib taotleda töö lihtsustamist, kuid see vajab peremehelt ja ka töölisilt teadmisi ja oskust.

Mitte üksnes talumajapidamises ja tööstuses ei vaja meie töö ümberkorraldamist, vaid seda tuleb teha ka seltskondlikus töös ning lõbukultuuris, et saavutada rohkem vaba aega, aega inimeste endi jaoks.

Lõpetades soovitab referent töötada innukalt ja otstarbekalt, kasutades kõiki hüvesid mida võimaldab elu ratsionaliseerimine.

Referaadile järgnes elav keskustelu.

Kokkuvõttes leiti, et tööviiside ratsionaliseerimine talumajapidamises kui ka tööjaotuses on tarvilik ja selleks leidub meil küllaldaselt võimalusi. Sageli puudub selleks aga sisemine tarvidus, algatusvõime ja oskus. Vajalik on, et arusaamine ratsionaliseerimisest selguks kõigile ja leiaks otsest kasutamist. Rahvaülikooli pere kohus on anda eeskuju otstarbekohase elu korralduse teostamiseks.

Vilistlaskogu aastakoosolek.

Möödunud aasta kassaaruanne kinnitatakse suuruses kr. 379.73, saldoga kr. 208.29.

1939/40 a. eelarve kinnitatakse juhatuse poolt esitatud kujul tasakaalus kr. 368.29.

Juhatuses ametivanuse järgi väljalangenud liikmete L. Pari ja T. Maantu asemele valitakse uuteks juhatuse liikmeteks Peep Kärp ja Alo Tammar. Seega on juhatuse koosseis järgmine: esimees J. Ruus, abiesimees P. Kärp, laekur M. Roo-pere, abil. A. Tammar ja kirjatoimetaja A. Mägi. Revisjoni-komisjoni valiti H. Näks, H. Soorm ja A. Toiger.

Peeti soovitavaks, et fond, millele pani aluse vil! N. Cecer oma annetusega, laieneks ja sellesse laekuvaid summasid kasutatakse V. Rahvaülikooli albumi väljaandmiseks.

Koosolekule esitati Alutaguse vilistlaste soov, asutada V. R. Vilistlaskogu Alutaguse osakond. Koosolek leidis selle tarviliku olevat ja pooldas üksmeelselt Alutaguse osakonna asutamist. Edasi kaaluti küsimust, kas Vilistlaskogul on soovitav astuda „Sihtasutus V. Rahvaülikooli“ liikmeks. Selles asjas anti juhatusele volitus toimida äranägemise järgi ja astuda sihtasutuse liikmeks, kui see ei muutu takistavaks vilistlaskogule tema jooksvate kohustuste täitmisel. Koosolek lõppes ühislauluga.

Talipäevast suvipäevani.

Jälle on vajunud üks kaunis päev sinna kuhugi sügavusse — minevikku. Oleks nagu kahju millestki, kuid tunneme, et seemiselt oleme rikkastunud kauni mälestise võrra, sest peitub ju osa eluväärtust ilusais mälestusis. Nagu kirjutab üks talipäevast osavõtja — „muidugi ei suuda sulg tervet tundesügavust paberile panna kuid see oli päev mida ei suuda ma unustada kunagi!“

Ka meile Rahvaülikooli perele tõi see päev vaimustust, paremat tööhoogu. Seda tegid kaasvõitlejad, need ühised laulud, mängud, kõned ja teadmine, et olime koos oma mõtteosalistega.

Kõik see annab jõudu, virgutab tööle.

Jatkub harilik igapäevane töö, mis tehakse hooga igal alal. Argipäev vaheldub pühapäevaste puhkustega ja koosviibimisega. Korraldatakse nagu eelmistelgi aastatel mitmesuguseid õhtuid nagu kodumaa- hõimu- rahvaluule- Kalevipojaõhtuid.

Vaheldust toovad külalised, neid ei ole küll palju, aga kõik tugeva külakostiga. Märkida oleks külalistest E. Haridusliidu konsulent hra K. Laane, kes esines paari loenguga, vabaharidustöö tähtsusest ja õpiringi tööviisidest, loengute lõppu illustreeris rikkalik kogu valguspilte.

Viru maanoorte konsulent hra Kello annab juhatust maanoorte ringide asutamisest.

Vabariigi presidendi K. Pätsi 65 a. sünnipäeva aktust kuuleme raadio kaudu. Vabariigi aastapäeval käidi Kundas paraadil ja aktusel, kuulati ka raadio ülekannet Tallinna paraadist ja päevakohaseid ettekandeid.

26. märtsil külastab Rahvaülikooli Narvataguse Rändrahvaülikool. Veedavad siin ühe päeva — pühapäeva. Õhtul korraldati hõimuõhtu ja omavaheline koosviibimine.

Ka õpilasühing tegutseb, enne kevadpühi korraldab peo, kavas O. Lutsu näidend „Kalevi kojutulek“. Pidu andis õpilasühingule ilusa sissetuleku. Käes ongi pühad. Pühiks koju sõidavad peagu kõik, isegi saarlased ja Lätimaalased. Peale pühi kogub pere kaunis ruttu kohale, on ju ainult paar nädalat koolitöö lõppu. Need viimased nädalad kaovad kiiremini eelmistest, tarvis tööd lõpetada, näidend õppida lõpp-peoks.

18 — 24 aprillini peatub siin Kodumajanduse Instituudi sotsiaalharu viimase klassi õpilane Sigrid Selling, et tutvuda Rahvaülikooli tööga, millest tahab kirjutada oma lõpptöö.

Paar päeva enne kursuse lõppu külastab kooli hra Sommer ja peatoimetaja Ed. Laamann, mõlemad esinevad huvitava kõnega. Hra S. Sommer tutvustab kuulajaid rahvaluule kogumisega ja selle kogumise vajadusega, kutsudes ka Rahvaülikooli peret sellele õilsale tööle. Peatoimetaja hra Laamann räägib

Rahvaülikooli tähtsusest, maaelu juhtivate jõudude kasvata-
misest.

Veel ekskursion Kunda tsemenditehasse ja Ubja põlev-
kiivi kaevandusse, näituse ülesseadmine, kõik liigub suure kiiru-
suga ja töesti lõpupäevad Rahvaülikoolis olid „palavad“, sest
töö lõppes nädal varem kui harilikult, nimelt 28. aprillil.

29. aprilli õhtul üllatavad meid külalised. E. Haridus-
liidu peasekretär hra E. Vender ja konsulent hra E. Oja, kes
koolist lahkujaid kui värskeid jõude kodumaa kultuuri alal soo-
jalt tervitavad.

Pühapäeval 30. aprillil lõpp-pidu. 1. mail näitus, külasta-
jaid õige rohkesti, vist rohkem kui kunagi varem.

2. mail aktus. Saal kaunistatud lilledega, meeleolu pühalik,
harras. Lauldakse „Mu jõud sind tahan armastada, ei sõnaga
vaid teoga“, laul näib südamest tulevat, see on kui nooruse
püha töötus. Lahkuvale 14 lennule soovivad õnne õpetajad ja
külalised. Külalisi oli – Rahvaülikooli Seltsi esimees E. Raatma,
koolide inspektor H. Linsi, hra Raid ja hra Takjas.

Õpilaste esitaja Jaan Tilga soojad tänusõnad koolile ja õpe-
tajaile.

Õhtul viimane omavaheline koosviibimine. Järgmisel hom-
mikul vara liigub pakkidega kuhjatud koorem koolimaja poolt
jaama poole. Selle järele sammuvad pikas reas õpilased, aetakse
juttu, kuid mõned on tõsised, sügavas mõttes, paljudel pisarad
silmis. Mahajääjad vaatavad kurvalt liikuvale rongile järele,
südames soov, et sellegi lennu mõtted ja teod oleksid õilsad ja
puhtad.

Tervitame teid kõiki Rahvaülikooli õed-vennad. Ei kaht-
legi, et suvipäevaks enamus teist siia jõuab.

Rahvaülikoolis jääb vaikseks, kuid päris vaikne ei ole siin
kunagi. 18. mail peeti siin külvipüha, kus esinesid kõnedega
Põllutöökoja maanoortetalituse juhataja agr. E. Nugis ja Isa-
maaliidu Virumaa Komitee sekretär U. Kuks, vaimuliku tali-
tuse peab usuteadlane V. Saksen.

Ankeedist nr. 3.

Möödunud suvel saadeti vilistlastele ühes „Teadetega“
ankeetlehed, arvult 400, milledest on täidetult tagasi saadetud
145, seega 36,25%. Olgu siin mõned esialgsed kokkuvõtted.

Nende 145 vilistlaste hulgast leidub abielulisi 25,5%, valla-
lisi 74,5%.

Umbes 85% kõigist vilistl. teotseb põllumajanduse alal,
neist 32% iseseisvatena.

Edasiõppimise kohta annab vastuse 85%, neist jaatava 65%. Suurem hulk (53%) on enda haridust täiendanud mitmesugustel kursustel, 14% on edasiõppima läinud koolidesse ((peaasjalikult põllutöökoolidesse)

Isikliikku raamatukogu omavad 71 vil., 37 vil. ei ole veel selleni jõudnud, kuna 37 jätab küsimuse vastamata. Huvitav on märkida, et mõnede vilistlaste isiklikkude raamatute hulk ulatab juba 500-ni.

Ajalehti loevad kõik (üks on jätnud küsimuse vastamata, kuid loodame, et temagi loeb). Ajalehtedest seisab esikohal „Uus Eesti“ — 27,9% ja sellele järgneb „Virumaa Teataja“ — 21,3%, edasi „Maa Hääl“ — 18%, „Päevaleht“ — 11,4%, teisi lehti loetakse vähem.

Samuti loetakse tublisti ajakirju. Vastuste hulgas on siin 138 jaatavat, üks eitav, 11 jätvad küsimuse vastamata. Esikohal on siin „Taluperenaine“, mida loeb 80 küsimusele vastajat, teisel kohal on „Põllumajandus“ 46 lugejaga, „Maret“ 40 lugejaga jne., üldse on nimetatud 29 loetavat ajakirja, millede hulgas ei puudu säärased tüsedad ajakirjad nagu „Looming“ (17 lugejat), „Varamu“ (6 l.), „Eesti kirjandus“ (3 l.).

Väga elav on seltsielust osavõtt. Jaatavalt vastab sellele küsimusele 123, eitavalt 13, küsimuse vastamata jätnud 9. Kui ka neid arvata seltsides mitteteotsevate hulka, siis ometi osavõtjaid on ikkagi 85%. Eelistatakse maanoorte ringe (39) ja ÜENÜ-d (35), neile järgnevad haridusseltsid (25) j. t.

Kodutalu korraldamiseks on õige palju tehtud, peaasjalikult aianduse (64), mesinduse (23) ja uudismaa harimise (28) alal. Jaatavalt on sellele küsimusele vastanud 91, eitavalt 7, vastamata jätnud 47. Samuti tõhusat tööd on tehtud ka kodukaunistamise alal, peaasjalikult koduümbruse kui ka siseruumide korraldamisega.

Jaatavalt on küsimusele vastanud 103, eitavalt 11, vastamata jätnud 31.

Rõõmustav on, et küsimusele „Kas rahuldab Teid Rahvaülikool“ vastab jaatavalt 144 (üks on küsimuse vastamata jätnud, kuna eitavaid vastuseid ei ole).

Üldkokkuvõttes võib märkida, et ankeedis avaldatud andmed on rõõmustavad, julgustavad, lootustäratavad.

On näha, et Rahvaülikooli külvatud seeme hästi idaneb, paiguti juba lopsakas oras tõusmas, mis töötab omal ajal anda rikkalikku lõikust.

Kahju on vaid ühest: et nii vähesel arvul ankeedist osa võeti. 400 lehte oli välja saadetud, 145 tuli tagasi. Kuhu jäid teised?

Materjali on siiski küllalt ja sellest jätkub mitmeks kirjutiseks ning ettekandeks. Käesoleva numbri ruum ei luba aga sellel pikemalt peatuda.

Abiellunud.

Valdek Tammre — Marta Erm.
Laine Kukk — Ruts Kulvere.
Serafiima Kuuder — Hermann Oll.
Elda Noorlind — Hermann Muttika.
Ilse Rajandu — Eduard Kuiva.
Ellen Karema — Hindrek Raidma.
Helene Peegel — Timotheus Linna.
Benita Vares — Friedrich Eisenberg.
Magda Toiger — Johannes Sirm.
Veera Vernik — August Perv.

Kihlatud.

Magda Krall — Gustav Simson.
Peep Kärp — Linda Tandru.
Ella Kroll — Aleksander Kähi.

Kursused vilistlastele.

Et vilistlastele võimaldada oma teadmisi ja oskusi värskendada ning uusi omandada, on mitmelt poolt soovitatud selleks Rahvaülikoolis erikursusi korraldada. Õppetöö ajal kursusi ruumide puuduse pärast korraldada ei saa, kuid on seda võimalik teha sügisel, **15. oktoobrist kuni 1. novembrini**. Kavas oleks esijoones **käsitöö**, kuid selle kõrval ka teisi aiasid. Et kursused oma ülesannet hästi võiks täita, oleks soovitav, et asjast huvitatud vilistlased esineksid ettepanekuga kursuse kava, aja ja kestvuse kohta. Kui leidub tarvilak arv osavõtjaid, korraldatakse kursused juba käesoleva aasta sügisel. Osa võtta soovijail tuleks end registreerida kuni 15 septembrini k. a.

Vilistlaskogu juhatus.

Õpilaste tunnistused tagasi.

Meeldetuletuseks XIV lennu vilistlastele.

Ebasoovitavate sekelduste ärahoidmiseks palume neid XIV lennu vilistlasi, kes saanud koolilt tunnistuse hinnaalandamise saamiseks raudteel, **tunnistused pärast 23. juunit k. a. Rahvaülikoolile tagasi saata**. Selline on Haridusministeeriumi korraldus, mida tuleb täita.

Koolijuhatus.

Suvipäeva kava:

10. ja 11. juunil 1939.

10. juunil:

Noorte õhtu.

1. Ettekanded saalis.
2. Lõkketuli pargis.
3. Tants.

11. juunil:

Kell 9.00 — Lipuheiskamine.

„ 9.30 — Hommikueine.

„ 11.00 — Üldkoosolek.

Peateema: Noorte organiseerimise küsimusi.

Kell 15.00 — Lõuna.

„ 17.00 — Jalutuskäik.

„ 21.30 — Omavaheline koosviibimine.

Suvipäeva lõpp kell 2.00.

Vilistlaskogu otsuse põhjal on suvipäeva osavõtumaks 50 senti.

Rohket osavõttu loodab

Vilistlaskogu juhatus.

1938./39. a. õpilaste nimed ja aadressid.

Luik, Erna — Salla p. ag., Virumaa.

Ritso, Irene — Rohuaja p. ag., Pärnumaa

Ojamaa, Ilse — Koeru, Vahu küla, Järvamaa.

Toomsalu, Ilse — Vajangu p. ag., Järvamaa.

Laager, Laine — Kalvi p. ag., Virumaa.

Klaas, Miranda — Sõmeru p. ag., Virumaa.

Õunapuu, Leida — Viru-Jaakobi, Kulina p. ag., Virumaa.

Raidal, Elle — Käru alevik, Järvamaa.

Alt, Hilda — Mustjala p. ag., Saaremaa.

Teder, Ella — Väätša p. ag. Järvamaa.

Voolma, Amanda — Simuna, Rohuküla, Virumaa.

Lember, Juuli — Levala pk., Orissaare p. ag., Saaremaa.

Maidla, Hirlanda — Rutikvere p. ag., pk. 18, Viljandimaa.

Rutti, Järve — Kalevi t. Kunda

Kärme, Laine — Pikavere p. ag., Järvamaa.

Pira, Salme — Muhu-Suure p. ag., Saaremaa.

Nigu, Halje — Orissaare p. ag., Saikla pk., Saaremaa.

Sink, Senni — Laimjala p. ag., pk. 16, Saaremaa.

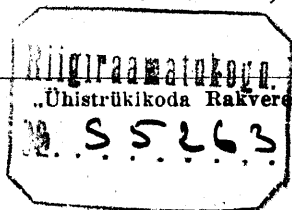
Nõmra, Linda — Viljandi t. 28-8, Türi.

Põldemaa, Linda — Järva-Jaani, Järvamaa.

Reinaru, Asta — Kõnnu p. ag., Kaisma v., Pärnumaa.

Arusaar, Marie
 Vilu, Leida — Viru-Jaakobi, Virumaa.
 Kaasik, Hilda — Oonurme p. ag., Virumaa.
 Anton, Linda — Orissaare p. k., Levala, Saaremaa.
 Kaal, Hilda — Uuemõisa p. ag., Saaremaa.
 Kübar, Leida — Orissaare, Levala pk., Saaremaa.
 Arula, Helmi — Laupa p. ag., Järvamaa.
 Rosenfeld, Hilda — Metsküla p. ag., Leisi, Saaremaa.
 Noot, Hermeliina — Laimjala p. ag., Saaremaa.
 Sarv, Hilda — Laimjala p. ag., Saaremaa.
 Suu, Agnes — Muhu-Suurevalla p. ag., Saaremaa.
 Rümpel, Marta — Levala pt., Rakvere, Virumaa.
 Orupõld, Maia — Järni pt., Rakvere, Virumaa.
 Kullik, Helja — Viru-Jaakobi, Näsü k., Virumaa.
 Hunt, Ella — Viru-Roela p. ag., Virumaa.
 Vaikjärv, Vello — Lehtse pk. 15, Virumaa.
 Sepp, Helmi — Viru-Jaakobi, Vahu k., Virumaa.
 Viin, Arved — Porkuni p. ag., Virumaa.
 Vene, Endel — Omuli pk. 26., Läti.
 Lang, Johannes — Kunda, Ranna, Virumaa.
 Hauboldt, Oleg — Küttejõu kaevanduse, Virumaa.
 Jürgens, Jaan, — Poiezkalmi, maja Ainezi, Lätimaa.
 Jakimenko, August — Läti.
 Dzenit, Ervin — Pasta iela 15, pk. 34. Ape. Läti.
 Kamla, Johannes — Nõmmküla p. ag., Roosna. Järvamaa.
 Lusmaa, Heino — Aravete p. ag., Kaalepi pk. Järvamaa.
 Laansalu, Aleksander — Viru-Jakobi, Aru k. Virumaa.
 Tilk, Jaan — Torijõesuu p. ag., Viira k. Pärnumaa.
 Tamm, Lembit — Vohnja p. ag., Tõdra-Kõnnu. Virumaa.
 Sepp, Linda — Haljala, Kisuvere pk. Virumaa.
 Kitter, Aleksander — Võhma, Arusaare pk. Viljandimaa.
 Libene, Laine — Jõhvi, Tammiku, Virumaa.
 Lismant, Alefline — Heinaste, Volmari, Läti.
 Armipaik, Laino — Sillamäe p. ag., Päete pt., Virumaa.
 Aruoja, Leida — Vohnja p. ag., Tõdva-Kõnnu, Virumaa.
 Upser, Viktor — Veclaicenes p. a. k., Demperos, Läti.
 Nurk, Konstantin — Veclaicenes p. a. k., Sipinos, Läti.
 Liping, Richard — Narva.
 Ernits, Ella — Levala pt., Rakvere, Virumaa.
 Lindre, Aksel — Kunda.
 Tärk, Linda — Jämeda p. ag.
 Mõks, Valiida — Vana-Kuuste p. ag. pk. 26.

Toimetus: J. Ruus, M. Roopere, A. Mägi.

„Ühistrükikoda Rakveres“ trükk.

55263